

УДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ КРЕДИТНИХ СПІЛОК НА РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

В Україні проблема удосконалення діяльності кредитних кооперативів залишається однією з найактуальніших. Оскільки стає на заваді безпеці та надійності роботи вітчизняних кредитних спілок.

На сучасному етапі розвитку система кредитної кооперації має багато проблемних питань, вирішення яких дасть змогу розкрити її економічний та соціальний потенціал, а також захистити законні права та інтереси членів кредитних спілок. Удосконалення законодавства та захист інтересів їх вкладників повинні стати пріоритетними напрямками державної політики.

Потенціал та можливості кредитних спілок в Україні не використовуються належним чином. Проте їх розвиток через державну підтримку може дати змогу забезпечити необхідну стабільність на ринку фінансових послуг України, стати вагомим джерелом фінансового забезпечення домогосподарств.

Загалом щодо дослідження проблем та розроблення окремих напрямів розвитку кредитних спілок в Україні працювали такі вчені та практики, як В.І. Алексеев, С.Г. Бабенко, Л.І. Бабидорич, О.В. Гаркуша, С.Д. Гелей, В.В. Гончаренко, Я.Л. Гончарук, О.В. Добровольська, В.М. Довганюк, О.К. Єлісеєва, В.В. Іжевський, Л.І. Катан, Г.В. Колеснікова, О.Я. Маліновська, Л.О. Примостка, В.М. Русан, А.А. Стадник, О.О. Хоменко, В.Г. Швець.

Основними проблемами розвитку вітчизняних кредитних спілок є:

- наявність значної кількості дрібних кредитних спілок з низьким рівнем капіталізації та активами невеликих розмірів, що свідчить про їх неспроможність кредитувати значні за обсягами проекти, зокрема придбання дорогої техніки, обладнання, транспорту, нерухомості;
- наявність у структурі кредитної спілки значної кількості неактивних членів, які б могли постачати спілці депозитні ресурси, а також робити внески за отримані кредити чи інші послуги;
- відсутність стандартизованої методики оцінки ризиків клієнтів кредитної спілки, що зумовлює значну частку прострочених позик та погіршує фінансові показники їх діяльності;
- відсутність ефективного механізму захисту прав учасників кредитних спілок щодо гарантування вкладів у кредитній спілці (відсутність державних гарантій щодо повернення внесків вкладників, таких як гарантії за банківськими вкладами);
- високі процентні ставки за позиками, що зменшує попит на них;
- існування значної кількості кредитних спілок, що у своїй діяльності не дотримуються основних принципів міжнародного кооперативного руху та вимог щодо захисту прав своїх членів (наявність значних правопорушень у кредитній сфері, як адміністративних, так і кримінальних).

Проаналізувавши основні проблеми діяльності кредитних спілок, фактори, що на неї впливають, а також взявши до уваги певні аспекти досліджень науковців, пропонуємо такі основні шляхи вдосконалення діяльності:

1) Запровадити на державному та регіональному рівнях систему стабілізації та фінансового оздоровлення кредитних спілок, здійснення процесів злиття чинних кредитних спілок та виведення з ринку неплатоспроможних кредитних спілок.

2) Сформувати єдину саморегулюючу організацію кредитних спілок з визначенням в законодавчому порядку обов'язкового членства в ній кредитних спілок (сьогодні функціонують Всеукраїнська асоціація кредитних спілок, Національна асоціація кредитних спілок України, Всеукраїнська Асоціація Кредитних Спілок Військовослужбовців та Працівників Силових Відомств, але немає визнання їх статусу як саморегулюючих організацій, в законодавстві відсутні положення делегування їм повноважень щодо регулювання діяльності кредитних спілок), що сприятиме розробленню та запровадженню єдиних правил поведінки на ринку кооперативного кредитування, професійних та технологічних стандартів діяльності, посиленню нагляду та контролю за дотриманням основних показників діяльності кредитних спілок, піднесенню іміджу й довіри до кредитних спілок.

3) Створити систему гарантування депозитів учасників кредитних спілок шляхом включення кредитних спілок до банківської системи гарантування вкладів, яку представляє Фонд гарантування вкладів фізичних осіб.

4) Розширити перелік фінансових послуг, що надаватимуть кредитні спілки своїм учасникам, та фінансових інструментів, що використовуватимуться кредитними спілками;

5) Розширити коло споживачів послуг кредитних спілок за рахунок малих підприємств, фермерських господарств та інших кооперативів.

6) Сформувати інфраструктуру системи кредитної кооперації (бюро кредитних історій, центр юридичного супроводу, центр внутрісистемного аудиту, лізингові, факторингові та страхові компанії, ІТ-компанії тощо), яка б забезпечувала кредитні спілки та їх об'єднання консультативним супроводом, сучасними програмними продуктами, даними єдиної бази позичальників з метою мінімізації кредитних ризиків, аудит, управління ліквідністю.

7) Активізувати діяльність кредитних спілок щодо підтримки сільськогосподарських підприємств для забезпечення економічного розвитку відповідних територій (надання фінансових послуг усім категоріям населення сільських районів, функціональна інтеграція з територіальними громадами, іншими видами

кооперативів, різноманітними формами економічної чи соціальної самоорганізації населення, професійними спілками, трудовими колективами, навчальними закладами, організація кредитування, консультування та інформаційного обслуговування мешканців села, кредитування інфраструктури обслуговування сільськогосподарського виробництва).

8) Створити подібну до європейських моделей трирівневу систему кредитної кооперації, яка має будуватися за принципом «знизу догори». Перший рівень мають становити кредитні спілки та кредитні кооперативи, які надаватимуть своїм членам необхідні фінансові та нефінансові послуги. Другий рівень мають становити об'єднані кредитні спілки, власниками та клієнтами яких будуть кредитні спілки та кооперативи, що забезпечуватимуть більш ефективне функціонування низових кооперативних установ та з часом в разі накопичення достатнього капіталу зможуть трансформуватись у повноцінні обласні кооперативні банки, які будуть обслуговувати потреби низових кооперативних організацій. Можливості об'єднань кредитних спілок значно більші, ніж окремої кредитної спілки, адже це й ширші зв'язки із зовнішніми організаціями, й прогресивніші технології, й налагодження співпраці з банківською системою тощо. Третій рівень має становити центральний кооперативний банк, заснований обласними кооперативними банками та об'єднаними кредитними спілками задля забезпечення їх додатковими фінансовими послугами. Вважаємо, що вищезгадані пропозиції вдосконалення діяльності кредитних спілок та законодавства забезпечать формування умов для розвитку кредитних спілок та можливість у перспективі посісти одне з провідних місць у кредитуванні, а також стати головною опорою для малих виробників.